Dokumentą elektroniniu parašu
pasirašė MINDAUGAS,DOCAITIS
Data: 2026-09-23 22:41:18

Tautos judėjimas už gyvosios gamtos išsaugojimą VšĮ „Girių inspekcija“
Kodas 306625563, Didlaukio g. 42-8, LT-08330 Vilnius, tel. +370 679 34089, el. paštas giriuinspekcija@gmail.com
LT487189900010700257

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

Kopija:
Valstybinei miškų tarnybai
Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos
Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos

PASTABOS IR PASIŪLYMAI DĖL PATEIKTO DERINTI TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ PAKETO

(TAIS NR. 26-12063, 26-12065, 26-12066, 26-12068)

2026 m. rugsėjo 23 d. GI-2026-09-23-01

Vilnius

VšĮ „Girių inspekcija“, atstovaudama aplinkos apsaugos, biologinės įvairovės ir visuomenės interesams bei gindama viešąjį interesą aplinkos apsaugos srityje, teikia išvadą dėl Aplinkos ministerijos 2026 m. rugsėjo 10 d. raštu Nr. D8(E)-3661 pateikto derinti teisės aktų projektų paketo. Paketą sudaro Aplinkos apsaugos įstatymo 118² straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (TAIS Nr. 26-12063), Aplinkos apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymo Nr. XV-731 22 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (TAIS Nr. 26-12065), Administracinių nusižengimų kodekso 270², 277, 278, 280, 589, 611 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (TAIS Nr. 26-12066) ir lydimasis Vyriausybės nutarimo projektas (TAIS Nr. 26-12068). Konkrečios pastabos šiame rašte teikiamos dėl projektų Nr. 26-12063 ir Nr. 26-12066; dėl projektų Nr. 26-12065 ir Nr. 26-12068 atskirų pasiūlymų neteikiame.

Pastabas teikiame įgyvendindami Aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsnyje įtvirtintas suinteresuotos visuomenės, kitų juridinių ir fizinių asmenų teises, Orhuso konvencijos 8 straipsnyje įtvirtintą visuomenės dalyvavimo rengiant vykdomojo pobūdžio ir bendrojo pobūdžio privalomuosius norminius teisės aktus principą, taip pat Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 9 straipsnio 5 dalyje įtvirtintą visų asmenų teisę teikti pasiūlymus dėl TAIS paskelbtų teisės aktų projektų. Prašome šį raštą prijungti prie viso projektų paketo derinimo medžiagos TAIS ir vertinti kaip VšĮ „Girių inspekcija“ išvadą dėl derinamo paketo.

Iš esmės teigiamai vertiname projektais siekiamą atsakomybės už aplinkosaugos reikalavimų pažeidimus stiprinimą, Reglamento (ES) 2023/1115 sankcijų sistemos tikslinimą, atsakomybės už miško paklotės ardymą ir miško sanitarinės apsaugos reikalavimų pažeidimus griežtinimą bei Valstybinės miškų

tarnybos įgaliojimų tikslinimą. Toliau pateikiame tik tas pastabas, kurios, mūsų vertinimu, išlieka aktualios šiam konkrečiam derinimo paketui.

1. Dėl Reglamento (ES) 2023/1115 25 straipsnio 2 dalies d punkte numatytos sankcijos

Reglamento (ES) 2023/1115 25 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos, o tarp privalomų sankcijų numatytas laikinas, ne ilgesnis kaip 12 mėnesių, pašalinimas iš viešųjų pirkimų procesų ir galimybės gauti viešąjį finansavimą, įskaitant konkursus, dotacijas ir koncesijas, apribojimas.

Projekto Nr. 26-12063 118² straipsnyje tokia sankcija nenumatyta. Be to, kartu pateiktoje Reglamento ir nacionalinių teisės aktų atitikties lentelėje, cituojant Reglamento 25 straipsnio 2 dalį, pateikiami a, b ir c punktai, po jų įrašoma „<...>“, o toliau pereinama prie e ir f punktų; d punktas atskirai neparodomas, nors įgyvendinimo lygis pažymėtas kaip „visiškas“. Todėl prašome atitikties lentelėje aiškiai nurodyti konkrečią nacionalinės teisės normą, kuria įgyvendinamas 25 straipsnio 2 dalies d punktas. Jeigu tokios normos nėra, projektą būtina papildyti.

Reglamento 25 straipsnio 2 dalies formuluotė „sankcijos apima“ reiškia, kad valstybių narių sankcijų sistemoje ši priemonė privalo būti numatyta.

Siūloma formuluotė. Jeigu Reglamento 25 straipsnio 2 dalies d punktas neįgyvendinamas kitu galiojančiu nacionalinės teisės aktu, AAĮ 118² straipsnį papildyti nuostata: „Už šiame straipsnyje nurodytus Reglamento (ES) 2023/1115 pažeidimus, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, sunkumą ir pakartotinumą, gali būti taikomas laikinas, ne ilgesnis kaip 12 mėnesių, pašalinimas iš viešųjų pirkimų procesų ir galimybės gauti viešąjį finansavimą, įskaitant konkursus, dotacijas ir koncesijas, apribojimas.“

2. Dėl privalomo rašytinio įspėjimo prieš skiriant baudą juridiniam asmeniui

Projekto Nr. 26-12063 118² straipsnio 1 dalyje informacijos saugojimo ir teikimo reikalavimų pažeidimas baudą užtraukia tik po rašytinio įspėjimo. Tokia pati sąlyga numatyta ir 3 dalyje dėl išsamaus patikrinimo sistemos netaikymo arba jos reikalavimų pažeidimo. Taigi pagal projekto formuluotę rašytinis įspėjimas abiem atvejais yra privaloma baudos skyrimo sąlyga, o ne kompetentingos institucijos pasirinktinai taikoma poveikio priemonė.

Reglamento (ES) 2023/1115 12 straipsnio 1 dalis nustato operatoriams pareigą sukurti ir nuolat atnaujinti išsamaus patikrinimo sistemą. Visiškas šios sistemos netaikymas nėra leistina išimtis ar mažareikšmis formalus trūkumas – tai Reglamento reikalavimo nevykdymas. Reglamento 13 straipsnyje numatyta supaprastinta išsamaus patikrinimo tvarka tam tikrais mažos rizikos atvejais nuo pareigos turėti išsamaus patikrinimo sistemą neatleidžia; ji tik leidžia, esant nustatytoms sąlygoms, netaikyti dalies 10 ir 11 straipsniuose numatytų procedūrų. Todėl taisyklė, pagal kurią ir visiško sistemos netaikymo atveju pirmiausia privalomas rašytinis įspėjimas, kelia pagrįstų abejonių, ar sankcija tokiu atveju būtų pakankamai veiksminga ir atgrasoma, kaip reikalaujama Reglamento 25 straipsnio 2 dalyje.

Siūloma formuluotė. AAĮ 118² straipsnio 1 ir 3 dalyse išbraukti žodžius „po rašytinio įspėjimo“. Tokiu būdu rašytinis įspėjimas nebūtų privaloma baudos skyrimo sąlyga nei už informacijos saugojimo ir teikimo reikalavimų pažeidimus, nei už išsamaus patikrinimo sistemos netaikymą ar jos reikalavimų pažeidimus. Jeigu rengėjas siekia mažareikšmiams, formalaus pobūdžio ir nedelsiant pašalinamiems pažeidimams palikti galimybę pirmiausia taikyti įspėjimą, tokia galimybė turėtų būti nustatyta atskirai ir neturėtų būti siejama su visišku išsamaus patikrinimo sistemos netaikymu.

3. Dėl baudos dydžio ir iš pažeidimo gautos ekonominės naudos

Reglamento (ES) 2023/1115 25 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta, kad baudos turi būti proporcingos aplinkai padarytai žalai ir atitinkamų prekių ar produktų vertei, jų dydis turi veiksmingai atimti iš pažeidėjo ekonominę naudą, gautą dėl pažeidimo, o juridiniam asmeniui maksimali bauda turi siekti bent 4 procentus visos metinės apyvartos Sąjungoje ir, kai būtina, būti padidinta tiek, kad viršytų galimą ekonominę naudą.

Projekte Nr. 26-12063 nustatomi procentiniai baudų intervalai, tačiau nematome aiškios nacionalinės nuostatos, kaip elgiamasi tais atvejais, kai dėl pažeidimo gauta ar galėta gauti ekonominė nauda viršija pagal nacionalinį reguliavimą apskaičiuotą baudą.

Siūlome 118² straipsnį papildyti nuostata: „*Baudos dydis, kai būtina, didinamas tiek, kad viršytų potencialią ekonominę naudą, kuri galėjo būti gauta dėl pažeidimo*.“ Jeigu šis Reglamento reikalavimas visiškai įgyvendinamas kita nacionalinės teisės norma, prašome ją konkrečiai nurodyti atitikties lentelėje.

4. Dėl „sunkaus pažeidimo“ kriterijų

Projekto Nr. 26-12063 118² straipsnyje sunkiu pažeidimu, be pakartotinių pažeidimų, laikomas 1 ha ar didesnio miško ploto sunaikinimas arba 2 ha ar didesnio miško ploto nualinimas. Kiekybiniai kriterijai suteikia teisinio aiškumo, tačiau vien plotas ne visada atspindi faktinį ekologinį pažeidimo sunkumą.

Mažesnio nei 1 ha ploto sunaikinimas gali sukelti itin reikšmingą žalą, jeigu paveikiamas Reglamento (ES) 2023/1115 2 straipsnio 8 punkte apibrėžtas „neliestas miškas“ arba 9 punkte apibrėžtas „natūraliai atželiantis miškas“, Europos Bendrijos svarbos natūrali buveinė, kertinė miško buveinė, sengirė ar sengirės potencialą turintis miško plotas, medžiai senoliai, saugomos rūšies buveinė, „Natura 2000“ teritorija ar kita didelės gamtinės vertės miško ekosistema. Reglamento (ES) 2023/1115 25 straipsnis pats nenustato 1 ha ir 2 ha ribų „sunkiam pažeidimui“ apibrėžti, todėl nacionaliniai kiekybiniai kriterijai neturėtų užkirsti kelio sunkia laikyti ir mažesnio ploto, bet ekologiškai reikšmingą žalą.

Siūloma formuluotė. Po projekte nustatytų 1 ha ir 2 ha kiekybinių kriterijų įrašyti: „Sunkiu pažeidimu, nepriklausomai nuo paveikto ploto, taip pat laikomas pažeidimas, kuriuo padaroma reikšminga žala Europos Bendrijos svarbos natūraliai buveinei, kertinei miško buveinei, saugomos rūšies buveinei, sengirei ar sengirės potencialą turinčiam miško plotui, „Natura 2000“ teritorijos apsaugos tikslams, gamtos paminklo požymių turintiems medžiams arba sunaikinamas Reglamento (ES) 2023/1115 2 straipsnio 8 punkte apibrėžto „neliesto miško“ plotas.“

5. Dėl ANK 278 straipsnio 3 dalies sankcijos už pakartotinį miško paklotės ardymą

Projekto Nr. 26-12066 278 straipsnio 2 dalyje už pirmą savavališką miško paklotės ardymą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims siūloma bauda nuo 90 iki 500 Eur, o už tokį pat pažeidimą, padarytą pakartotinai, 3 dalyje – nuo 150 iki 250 Eur. Taigi pakartotinio pažeidimo maksimali bauda būtų perpus mažesnė už pirmojo pažeidimo maksimalią baudą. Tai neatitinka pakartotinės atsakomybės logikos ir projekto deklaruojamo atgrasomojo poveikio stiprinimo tikslo.

Siūloma redakcijos kryptis. ANK 278 straipsnio 3 dalyje pakartotiniam pažeidimui nustatyti sankcijos intervalą, kurio minimali ir maksimali ribos nebūtų mažesnės už 2 dalyje nustatytas ribas, o pakartotinumas realiai lemtų griežtesnę atsakomybę. Mažiausiai būtina ištaisyti dabartinį neatitikimą, kai pakartotinio pažeidimo maksimali bauda – 250 Eur – yra mažesnė už pirmojo pažeidimo maksimalią 500 Eur baudą. Konkretų dydį siūlome nustatyti sistemiškai įvertinus gretimas ANK sankcijas ir proporcingumo principą.

6. Dėl ANK 278 ir 282 straipsnių santykio, pakartotinumo ir miško paklotės apsaugos

Projekto Nr. 26-12066 ANK 278 straipsnio 4 dalyje už transporto priemonių statymą miške arba važiavimą transporto priemonėmis miškais ten, kur tai draudžiama, siūloma 40–70 Eur bauda. Galiojantis ANK 282 straipsnis atskirai nustato atsakomybę už neteisėtą važiavimą per miško paklotę motorinėmis transporto priemonėmis: pagal 1 dalį taikomas įspėjimas arba 20–140 Eur bauda, o pagal 2 dalį, kai miško paklotė sužalojama ar sunaikinama, – 140–300 Eur bauda. Kadangi projektu keičiamas ANK 278, bet ne 282 straipsnis, svarbu aiškiai atriboti šių normų taikymo atvejus. Be to, ANK 282 straipsnyje vartojama sąvoka „motorinė transporto priemonė“ pagal Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 2 straipsnyje pateiktą apibrėžtį neapima traktorių ir savaeigių mašinų. Ši reguliavimo spraga jau buvo identifikuota Vyriausybės rengtoje išvadoje dėl ankstesnio ANK 282 straipsnio pakeitimo projekto, kurioje siūlyta atsakomybę aiškiai taikyti ir traktoriams bei savaeigėms mašinoms.

Pagal galiojančią Fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio apskaičiavimo metodiką miško paklotės žalojimas ar ėmimas pažeidžiant nustatytą tvarką vertinamas 3 Eur už 1 m². Šis dydis taikomas žalos aplinkai atlyginimo dydžiui apskaičiuoti ir yra atskiras nuo ANK numatytos administracinės nuobaudos. Kai veika atitinka ANK 282 straipsnio 2 dalies požymius, turi būti taikoma šioje dalyje numatyta atsakomybė; administracinė nuobauda nepakeičia atlygintinos žalos aplinkai apskaičiavimo, kai tam yra teisinis pagrindas.

ANK 278 straipsnio 4 dalies ir 282 straipsnio taikymo ribos turi būti aiškios: kai neteisėtas važiavimas atitinka ANK 282 straipsnyje nustatyto administracinio nusižengimo požymius, turi būti taikoma specialioji ANK 282 straipsnio norma. Siūlome ANK 278 straipsnio 4 dalį papildyti išlyga „išskyrus šio kodekso 282 straipsnyje numatytus atvejus“.

Siūloma formuluotė. ANK 282 straipsnio 1 ir 2 dalyse formuluotę „motorinėmis transporto priemonėmis“ pakeisti formuluote „motorinėmis transporto priemonėmis, traktoriais ar savaeigėmis mašinomis“. Kadangi ANK 282 straipsnis šiuo projektu nekeičiamas, siūlome atitinkamai papildyti projekto apimtį ir jo pavadinimą. Taip pat siūlome ANK 278 straipsnį papildyti atskira nuostata dėl pakartotinio 4 dalyje numatyto pažeidimo, nustatant griežtesnę sankciją negu už pirmą tokį pažeidimą. Kai dėl neteisėto važiavimo padaroma žala aplinkai, administracinės atsakomybės taikymas nepanaikina Aplinkos apsaugos įstatymo 32 straipsnyje nustatytos pareigos atkurti aplinkos būklę ir atlyginti žalą teisės aktų nustatyta tvarka.

7. Prašymai dėl derinimo ir susitikimo

Prašome kiekvieną šio rašto 1–6 punktuose pateiktą pastabą atskirai įvertinti. Jeigu į kurią nors pastabą nebūtų atsižvelgta arba būtų atsižvelgta tik iš dalies, prašome ją ir neatsižvelgimo argumentus įtraukti į derinimo pažymą Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento 34 punkte nustatyta tvarka.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 9 straipsnio 5 dalimi, visi asmenys turi teisę teikti pasiūlymus dėl TAIS paskelbtų teisės aktų projektų, o ne per TAIS gautus pasiūlymus projekto rengėjas taip pat turi perkelti ir paskelbti TAIS bei įvertinti. Todėl prašome šį raštą paskelbti TAIS kaip VšĮ „Girių inspekcija“ išvadą dėl derinamo paketo ir susieti su projektais Nr. 26-12063, 26-12065, 26-12066 ir 26-12068.

Jeigu dėl pateiktų pastabų išliktų nesutarimų ir jų nepavyktų pašalinti darbo tvarka, prašome organizuoti pasitarimą Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento 33 punkte nustatyta tvarka.

Esame pasirengę pastabas trumpai aptarti nuotolinio susitikimo metu; apie galimą laiką prašome informuoti organizaciją elektroniniu paštu.

Pažymime, kad šios pastabos teikiamos įgyvendinant visuomenės teisę dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais. Orhuso konvencijos 8 straipsnyje numatyta, kad rengiant vykdomojo pobūdžio teisės aktus ir bendrojo pobūdžio privalomuosius norminius aktus, galinčius turėti reikšmingą poveikį aplinkai, turi būti skatinamas veiksmingas visuomenės dalyvavimas ir, kiek įmanoma, atsižvelgiama į jo rezultatus. Taip pat vadovaujamės Aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsniu, įtvirtinančiu fizinių ir juridinių asmenų bei suinteresuotos visuomenės teises gauti informaciją apie aplinką, dalyvauti aplinkosaugos procesuose, organizuoti ir dalyvauti vykdant visuomeninę aplinkos kontrolę, teikti skundus ir įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą dėl viešojo intereso gynimo aplinkos apsaugos srityje.

Pagarbiai,

VšĮ „Girių inspekcija“

Vadovas Mindaugas Docaitis